

Ovanåkers kommun 2021-2030

Varuförsörjningsplan

Fastställt av kommunfullmäktige 2013-11-25 § 94

Förslag till revidering i kommunfullmäktige 2021-06-21 § xx

Det här dokumentet ska fungera som en vägledning för att trygga varuförsörjningen och service i kommunens gles- och landsbygd.

Ansvarig för att dokumentet är aktuellt och att aktuell version publiceras på intranätet och i förekommande fall på kommunens webbplats: Funktion (t.ex. kommunsekreteraren, kommunchef, kommunikationschef).

Aktualitetskontroll gjord: 20210701.

Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund	3
2. Syfte	Fel! Bokmärket är inte definierat.
3. Nuläge	4
3.1 Befolkning 2020	4
4. Hemsändning	4
5. Ersättning till butik och leverantör	6
6. Mottagare av hemsändningsbidrag i Ovanåkers kommun	6
7. Upptagningsområden för butikerna	6
8. Servicepunkter	10
9. Utveckling och framtid	11
9.1 Slutsats, mål och bilaga	12

1. Inledning och bakgrund

I en kommun som Ovanåker är det viktigt att skapa goda förutsättningar att bo, leva och verka på landsbygden. Även om det alltid är en lägre servicegrad på utanför tätorterna så ska människor på landsbygden ha en god möjlighet att leva ett fullgott liv, behålla eller utveckla den service som finns i närheten. Den här varuförsörjningsplanen beskriver nuläge med tillgång till olika typer av service i Ovanåkers kommundelar. Tillgång till livsmedel, bredband, drivmedel och hälso- och sjukvård är viktigt för att vardagslivet ska fungera för människor.

Lanthandeln är viktig för livsmedelsförsörjningen i en bygd samtidigt som den fyller en mycket bredare funktion, som mötesplats för social gemenskap. När en ort förlorar sin butik finns det inte längre någon naturlig träffpunkt för spontana möten mellan människor. Följden av en eventuell nedläggning blir att det sociala livet påverkas. Butiken på landsbygden förknippas oftast med kommersiell service. Om butiken försvinner försämras oftast förutsättningarna för den servicen. Det kan också i sin tur få konsekvenser för den offentliga servicen, till exempel förskola, skola och äldreomsorg. Alla delar är beroende av varandra och om en del förändras eller försvinner får det ofta även andra konsekvenser. Samordning mellan offentlig, kommersiell och ideell service är viktigt och detta förutsätter ett aktivt deltagande från alla parter, inte minst kommunen. Tillgänglighet till service är en viktig faktor för att främja attraktiviteten och för att bidra till utveckling och tillväxt i hela kommunen. Människor behöver service för att kunna bo och trivas på en plats, och företag är beroende av viss service för att kunna bedriva verksamhet.

Nedläggningen av butiker och ett minskat utbud av service på landsbygden beror bland annat på rationaliseringar och strukturomvandlingar, det har gjort att det mesta av den kommersiella servicen som bland annat post, bank, apotek mm försvunnit. Nya miljökrav, ökade transportkostnader och näthandel är andra faktorer som spelar in. Det är viktigt att bidra till att behålla och förbättra servicen på landsbygden i flera aspekter. Lanthandlarna är av stor vikt för att bibehålla servicen då de inte bara ett inköpsställe, det är också en viktig träffpunkt och ett nav på orten, en nödvändighet för en fortsatt landsbygdsutveckling i Ovanåkers kommun. Dagligvarubutiker på landsbygden kan söka ekonomiskt stöd för sin verksamhet i form av investeringsbidrag och servicebidrag från Länsstyrelsen samt hemsändningsbidrag från kommunen. Investeringsstöd kan sökas hos både Länsstyrelsen och Region Gävleborg. Det regionala serviceprogrammet ligger till grund för framtagandet av Ovanåkers kommuns varuförsörjningsplan.

1.2 Koppling till andra styrdokument

Varuförsörjningsplanen ersätter tidigare varuförsörjningsplan som reviderades av kommunfullmäktige

1 juni 2015. I varuförsörjningsplanen sammanställs rutiner och beskrivning av hemsändningsbidrag och servicepunkter för kommersiell service på landsbygden i Ovanåkers

kommun.

1. Syfte

Syftet med varuförsörjningsplanen är att säkerställa en god tillgång till kommersiell service på landsbygden. Kommunen ska skapa förutsättningar för butikerna att utöka och bibehålla sin service. Varuförsörjningsplanen är även ett underlag som ligger till grund för kommunens planering och beslut om stödinsatser för att bibehålla viss kommersiell service på landsbygden, för att skapa förutsättningar att bo, leva och verka i hela Ovanåkers kommun.

Nuläge

Ovanåkers kommun har en folkmängd år 2020 på 11 707 personer, varav 65,5 % bor i tätort och 34,5 % i landsbygd. Utvecklingen de senaste tio åren visar att antalet invånare i kommunen har ökat med 267 personer. Enligt statistik från SCB.

Befolkning 2020

Ovanåkers Kommun – antal invånare	År 2020
Kommunen	11 707
Tätort	65,5 %
Landsbygd	34,5 %

4. Hemsändning

Ersättning för hemsändning syftar till att säkerställa tillgången till livsmedel hos invånarna på landsbygden. Ersättningen innebär att en handlare på landsbygden kan ansöka om ersättning från Ovanåkers kommun med 200 kronor per kund och vecka. 50 % finansieras av Region Gävleborg och 50 % av kommunen. För att ett hushåll ska få varuhemsändning med kommunalt bidrag måste det finnas dokumenterad svårighet att göra inköp på egen hand, butiken rådgör och bedömer tillsammans med handläggare på kommunen om behov finns för hemsändning av dagligvaror. Hemsändning kan även innebära inköpsresa, att butiken hämtar kunderna till butiken så de kan handla på egen hand. Detta för att kunderna utöver inhandling av dagligvaror även ska få ett socialt utbyte med andra kunder och personalen i butiken. Kunden ansöker om hemsändning eller inköpsresa hos beviljad butik. Hemsändning omfattar livsmedel och andra dagligvaror samt övriga varor i butikens sortiment om det inte förorsakar extra kostnader. Butiken avgör vilka dagar som hemsändningen eller inköpsturen sker till kunden. Avtal för

hemsändningsbidrag och inköpsresor gäller tillsvidare, med en uppsägningstid om tre månader (reservation för ändrade förutsättningar).

4.1 Riktlinjer och rutiner för hemsändningsbidrag

4.2 Kundens ansvar

- Kunden ska vara folkbokförd i kommunen, adressen dit varorna ska levereras ska vara i Ovanåkers kommun.
- Följa avtalet med butiken.

4.3 Kommunens ansvar

- Teckna avtal med butiksägarna, bistå med mall och information kring avtalet med kund.
- Hantera utbetalning till butiken efter inskickad redovisning via e-tjänst. Varje kvartal.
- Ansöka och redovisa kostnaderna till regionen för regionalt bidrag.
- Ta kontakt med butikerna för stickprov och uppföljning vid behov.

4.4 Butiksägarens ansvar

- Skapa ett kundregister och hålla det uppdaterat med kundens namn, personnummer, adress och avståndet från butiken till kunden.
- Leverera dagligvaror till kund enligt avtal.
- Redovisa och ansöka om bidrag från kommunen via e-tjänst. Varje kvartal.
- Följa avtalet med kommunen.

5. Ersättning till butik och leverantör

Kommunstyrelsen i Ovanåkers kommun beslutade 2015 att ge bidrag till butiksägarna med 100 kr/order, samt 3,50 kr/km vid utkörning. Nytt förslag är att lanthandlarna får 200 kr/order oavsett avstånd till kunden för hemsändning av dagligvaror en gång/vecka. Förändring av bidraget sker efter rekommendationer från Region Gävleborg som förändrat bidraget med ett belopp per hemsändning och till regionen finns inte möjligheten att redovisa antal km för transporten. Butiksägaren rekommenderas att erlägga en serviceavgift på 49-99 kr direkt till kunden för att tjänsten varuplock. Det är butiksägaren själv som avgör om avgift ska erläggas till hemsändningskunden. Kommunen lämnar inget bidrag till handlaren för tjänsten att varuplock.

6. Mottagare av hemsändning av dagligvaror i Ovanåkers kommun 2021

I dagsläget finns det tre stycken dagligvaruhandlare som beviljats hemsändningsbidrag, dessa tre dagligvarubutiker är Rotebergs handel, Viksjöfors handel och Voxna livs. Kommunens Tekniska gatuavdelningen har i enligt tidigare bidrag ersatts per km då de kört ut varorna istället för butiken. I den nya varuförsörjningsplanen är förslaget att transport sker med butikens egna fordon, eller annat sätt som butiken ordnar. Här kan butiken göra en överenskommelse med tekniska gatuavdelningen och det är butiken som ansvarar för att livsmedlen hålls kylda/frysta tills de levereras enligt livsmedelslagen.

7. Butikernas upptagningsområden

Hemsändningsbidraget får inte otillbörligt gynna en viss näringsidkare. Ett exempel är att om en av handlarna på landsbygden utför hemsändning till hela kommunen trots att det finns fler handlare som har pågående avtal med kommunen. När avtalet mellan kommunen och butiken upprättas informeras butiken om vilket geografiskt område som är butikens ansvar.

Kartunderlagen för de geografiska områdena är från Tillväxtverkets geografiska analysverktyg.

7.2 Voxna Livs

Voxna Livs är dagligvarubutik med fullsortiment även försäljning av apoteksvaror och fiskekort. Butiken ligger i ett område med stora natur- och kulturvärden, kanot- och fiskevatten och ingår i

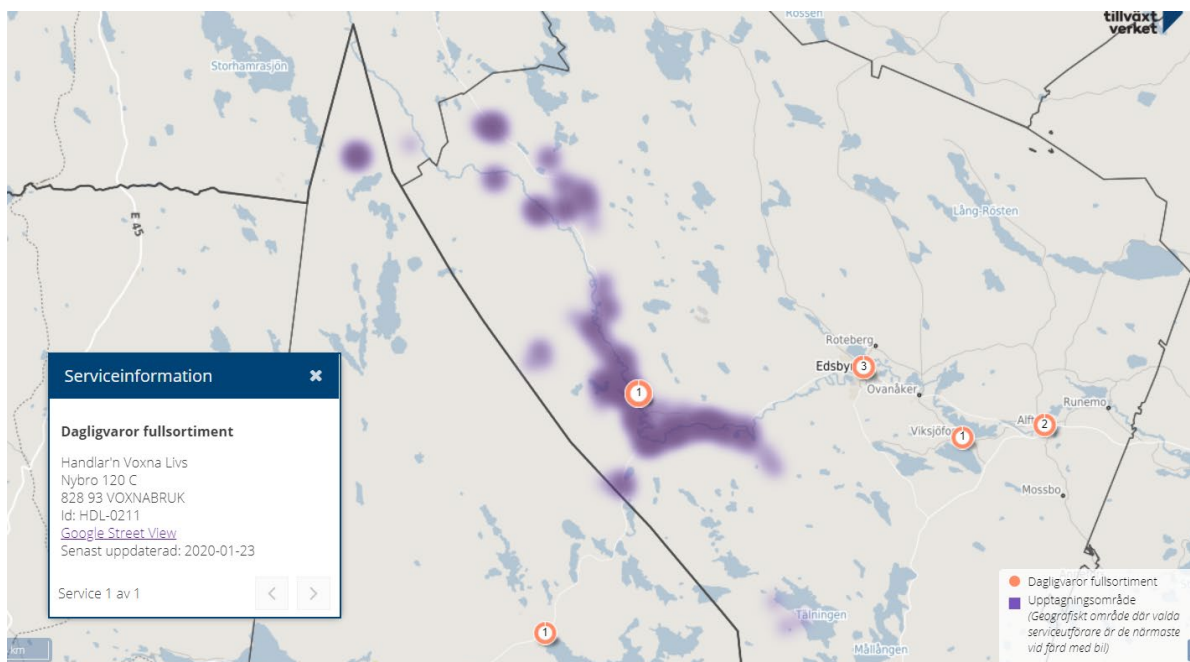
Biosfärområde Voxnadalen. Voxnabruks herrgård och Jim Reeves museum i Voxna.
Butiken ligger intill väg 296 och är närmaste servicepunkt för Voxna, Voxnabruk och Lobonäs.

Avstånd till närmaste tätort, Edsbyn via vägnätet: 19 km.

X-trafik länstrafik – Buss 83:

Edsbyn – Voxnabruk - Lobonäs, mån-fre 3 turer/dag, 1 tur efter skolans läsdagar.

Gång och cykelväg saknas i området.

7.3 Nya Rotebergs Handel

Rotebergs Livs är dagligvarubutik med fullsortiment.

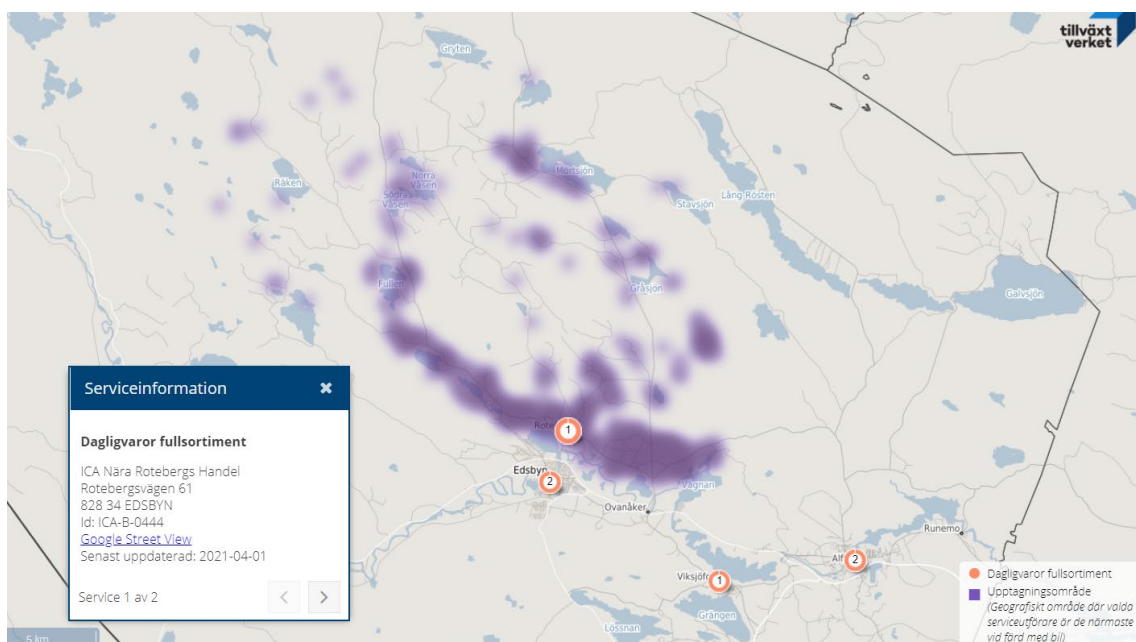
Butiken är närmaste servicepunkt för byarna: Öjung, Öratjärn, Torrbergsbo och Ryggesbo.

1 km från butiken finns Rotebergs skolan och intill flera hyreslägenheter och bostadsområden.

Avstånd till närmaste tätort, Edsbyn via vägnätet: 2,9 km.

Busstrafik saknas till tätorten i direktanslutning till butiken.

Gång och cykelväg, 2,5 km.

7.4 Viksjöfors Handel

Viksjöfors Handel är dagligvarubutik med fullsortiment även försäljning av apoteksvaror.

Butiken är närmaste servicepunkt för byarna: Älvarhed, Söderomsjön, Mållongsta, Skåljön och Svabensverk. 1,2 km från butiken finns Viksjöforsskola och intill flera hyreslägenheter och bostadsområden. I Viksjöfors finns badplats, fotbollsplan, bensinmack och Viksjöforsbaletten med årliga evenemang och danskurser.

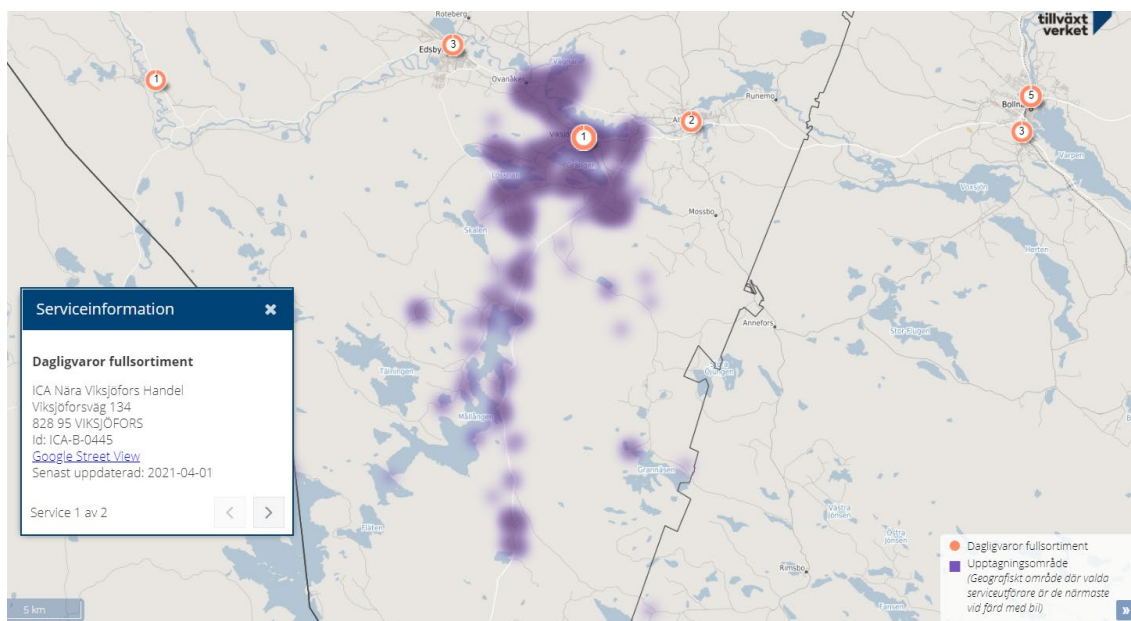
Avstånd till tätort, Alfta via vägnätet: 8,9 km.

Avstånd till tätort, Edsbyn via vägnätet: 9,3 km

X-trafik länstrafik – Buss 80:

Edsbyn – Viksjöfors – Alfta – Långhed – Gäddvik - Runemo: 4 turer/dag mån-fre.

Gång och cykelväg saknas i området.

8. Servicepunkter

8.2 Beskrivning av servicepunkt

En Servicepunkt är en plats att träffas på, där du får service och information nära där du bor. Syftet är att skapa en mer levande landsbygd och bidra till en utökad service på landsbygden. Möjligheten att uträtta enklare ärenden utan behöva åka in till centralorten, sparar både tid och pengar för invånarna samtidigt som miljöpåverkan minskar.

8.3 Servicefunktioner - åtaganden:

1) Mötesplats

Att ge möjlighet till att ha en plats där man kan sätta sig ner, ta en kopp kaffe och träffa andra människor.

2) Dator och internet, eller tillgång till wifi.

3) Turistinformation och broschyrer, material och broshyrställ.

5) Arrangemang

Att det ordnas minst tre arrangemang i anslutning till servicepunkten. Det kan vara arrangemang som t ex Lucia, påskfirande, eget lokalt arrangemang etc.

6) Erbjuder hemkörning av livsmedel.

7) Tillsyn av återvinningsstation och anslagstavla.

10) Hjärtstartare

8.4 Ersättning:

Ersättning till servicepunkten från Ovanåkers kommun är 5 000 kr/år och servicefunktion. Maximal ersättning är 30 000 kr årligen. Bryter någon av parterna mot avtalet kan det sägas upp med en månads uppsägningstid.

SERVICE

Symbolen för servicepunkt, enligt det utseende som godkänts av Trafikverket och framtagits och getts användningsrätt av Ömsköldsviks kommun. Cirkelns symbol kan användas på kartan för att markera servicepunkter. Kommunen tillhandahåller fasadskylt till de platser som är godkända servicepunkter.

8.5 Karta - servicepunkter i Ovanåkers kommun

Servicepunkterna markerade på kartan:

- Voxna
- Viksjöfors
- Roteberg

Uppdraget med att vara Servicepunkt gäller för samtliga butiker perioden: 2019-01-01 – 2022-12-31 med möjlighet till förlängning årsvis.

Servicepunkter i Ovanåkers Kommun

9. Utveckling och framtid

Nya köpbeteenden, pendlingsmönster, demografisk utveckling och inte minst digitaliseringen och pandemin är faktorer som påverkar förutsättningarna för både kommersiell och offentlig service. Försämrad köptrohet är det största hotet mot landsbygdsbutikerna idag, därför behöver vi jobba med att se över olika bygders förutsättningar för att på ett kreativt sätt tillvarata idéer som kommer från olika aktörer. Detta med syfte att underlätta och skapa förutsättningar som får fler att bo, verka och leva samt att driva företag i alla delar av kommunen, vilket stärker kommunens förutsättningar att möta framtiden med invånare som lever ett gott liv. En viktig faktor är det lokala engagemanget bland invånarna.

Pandemin kan komma sätta avtryck i den framtid vi möter med fler som vill flytta sig själva, arbetet och kanske företaget till kommuner som vår, inte minst utifrån kommunens goda kommunikationer och vetskapen om att digitaliseringen medger för allt fler att kunna arbeta hemifrån, helt eller delvis. Tillgång till service som behövs nära och ofta, såsom trygga bostäder för äldre, skolor och infrastruktur beskrivs vara grundläggande för att öka tryggheten oavsett var i kommunen man bor, vilket stärker kommunens förutsättningar att utvecklas vidare.

9.1 Slutsats och mål

Denna varuförsörjningsplan ska gälla 2021-2030 och är en revidering av den varuförsörjningsplan som antogs av kommunfullmäktige 2015. Varuförsörjningsplanen är öppen för revideringar utifrån vad som sker på landsbygden under perioden. Fakta och statistik revideras årligen. En aktuell varuförsörjningsplan är en förutsättning för att Länsstyrelsen, Region Gävleborg och Tillväxtverket ska bevilja ekonomiskt stöd till serviceföretag på landsbygden. Varuförsörjningsplanen är också ett verktyg för olika aktörer som vill utveckla landsbygden och ska ses som ett komplement till kommunens översiktsplanarbete. Varuförsörjningsplanen aktualiseras i samband med mål och budgetprocessen och vid ändrade förutsättningar.

Bilaga

Butikernas upptagningsområden med information och statistikunderlag från Tillväxtverket.